

**KOORDYNACJA SYSTEMÓW ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO
W ZAKRESIE ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH
ORAZ W OBSZARZE ŚWIADCZENIA WYCHOWAWCZEGO**

Z momentem wstąpienia Polski do Unii Europejskiej Marszałek Województwa otrzymał do realizacji nowe zadanie. Tak więc od 1 maja 2004 roku osobom podejmującym legalne zatrudnienie w dowolnym kraju na terytorium Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz od 1 kwietnia 2006 roku na terytorium Szwajcarii, przysługuje prawo do ubiegania się o świadczenia rodzinne oraz świadczenia opiekuńczo-wychowawcze.

Stało się to możliwe dzięki zastosowaniu przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Przepisy dotyczące koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego nie przewidują zastąpienia systemów krajowych jednym systemem europejskim. Wszystkie kraje mają swobodę decydowania o tym, kto ma być objęty ubezpieczeniem na podstawie ich ustawodawstwa, jakich udziela się świadczeń i na jakich warunkach. Wspólne przepisy UE mają na celu ochronę praw w zakresie zabezpieczenia społecznego za granicą.

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego przed wydaniem decyzji administracyjnej w sprawie ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych i/lub świadczenia wychowawczego ustala państwo, które jako pierwsze wypłaca świadczenia. Przepisy unijne jednoznacznie określają zasady dotyczące wypłaty świadczeń. Zatem, gdy więcej niż jedno państwo powinno wypłacać świadczenia, kolejność pierwszeństwa do wypłaty świadczeń jest następująca:

1. w pierwszej kolejności z tytułu zatrudnienia lub pracy na własny rachunek,
2. w drugiej kolejności z tytułu otrzymywania emerytury lub renty,
3. w ostatniej kolejności na podstawie miejsca zamieszkania.

Każde państwo Członkowskie ma różną wysokość świadczeń rodzinnych. W sytuacji, gdy przysługuje prawo do świadczeń w dwóch krajach – państwo z pierwszeństwem wypłaca całą kwotę, a drugie dopłaca różnicę między wyższą i niższą kwotą świadczenia tak, aby zawsze świadczenia były wypłacane w najwyższej możliwej wysokości.

W przypadku, gdy w myśl przepisów unijnych Polska jest krajem drugim do wypłaty świadczeń, wnioski o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych oraz świadczenia

wychowawczego są przesyłane do instytucji krajów członkowskich właściwych odpowiednio do świadczeń klasycznych i świadczeń opiekuńczo-wychowawczych.

Polska jako kraj właściwy w drugiej kolejności do wypłaty świadczeń może jedynie wypłacić tzw. **dodatek dyferencyjny**. Wysokość dodatku dyferencyjnego oblicza państwo członkowskie właściwe w drugiej kolejności po uzyskaniu od zagranicznej instytucji informacji niezbędnych do obliczenia takiego dodatku. Wiąże się to z długotrwałym procedowaniem (w praktyce okres trwania postępowania w takich sprawach może wynosić nawet 2 lata).

Gdy instytucja łącznikowa/właściwa udzieli odpowiedzi dot. uprawnień do świadczeń Rodziny zagranicą, Marszałek Województwa Świętokrzyskiego wydaje decyzję administracyjną dot. ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych i/lub świadczenia wychowawczego w postaci dodatku dyferencyjnego. W celu ustalenia wysokości dodatku dyferencyjnego sumuje się wszystkie świadczenia klasyczne (lub świadczenia opiekuńczo – wychowawcze) na które zostało przyznane prawo w Polsce w danym okresie zasiłkowym. Dodatek dyferencyjny może zostać wypłacony w przypadku kiedy kwota świadczeń przyznanych zagranicą będzie niższa od kwoty świadczeń należnych w Polsce w taki sposób, aby rodzina otrzymała jedną najwyższą kwotę świadczeń przewidzianą przez poszczególne ustawodawstwa. Wysokość dodatku dyferencyjnego uzależniona jest od kwoty przyznanych świadczeń za granicą oraz kursu wymiany walut opublikowanego przez Europejski Bank Centralny.

Działania te wynikają z zakazu kumulacji świadczeń o charakterze rodzinnym przewidzianych w przepisach unijnych. Zgodnie z ww. zasadą, wnioskodawca nie będzie mógł jednocześnie pobierać pełnej kwoty świadczeń w dwóch państwach członkowskich.

W myśl przepisów unijnych Polska jest krajem pierwszym do wypłaty świadczeń gdy, osoba zamieszkująca wraz z dziećmi w Polsce jest traktowana jako osoba aktywna zawodowo (tj. pracownik najemny, osoba ubezpieczona w KRUS, osoba bezrobotna z prawem do zasiłku dla bezrobotnych lub wnioskodawcą za którą wójt, burmistrz, prezydent odprowadza składki na ubezpieczenia społeczne) lub pracownik został oddelegowany przez pracodawcę do pracy zagranicą lecz w Polsce są odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne. Uzyskanie decyzji administracyjnej dotyczącej ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych i świadczenia wychowawczego umożliwi pobieranie świadczeń zagranicą w pełnej wysokości (w przypadku odmowy prawa do świadczenia w Polsce).

W 2016 r. na podstawie znowelizowanej ustawy o świadczeniach rodzinnych został wprowadzony mechanizm obliczania kwoty zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami, tzw. „złotówka za złotówkę” oraz nowy rodzaj świadczenia - **świadczenie rodzicielskie**. Świadczenie rodzicielskie jest świadczeniem opiekuńczo-wychowawczym w myśl orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości UE (TSUE) w sprawie C-347/12 Wiering (d. Caisse national des prestations familiales). W 2016 roku do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej wpłynęło **180** wniosków o ustalenie prawa do świadczenia rodzicielskiego.

Świadczenie rodzicielskie przysługuje osobom, które urodziły dziecko, a które nie otrzymują zasiłku macierzyńskiego lub uposażenia macierzyńskiego. Uprawnieni do pobierania tego świadczenia są więc między innymi bezrobotni (niezależnie od rejestracji lub nie w urzędzie pracy), studenci, rolnicy, a także wykonujący prace na podstawie umów cywilnoprawnych. Także osoby zatrudnione lub prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, jeśli nie będą pobierały zasiłku macierzyńskiego będą mogły ubiegać się o świadczenie rodzicielskie. Świadczenie rodzicielskie przysługuje do ukończenia przez dziecko 1 roku życia (odpowiednio dłużej w przypadku wieloraczków) i przysługuje w wysokości 1000,00 zł miesięcznie. Jednak w razie urodzenia dziecka przez kobietę pobierającą zasiłek dla bezrobotnych w okresie, o którym mowa w art 73 ust 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy lub w ciągu miesiąca po jego zakończeniu lub w okresie przedłużenia zasiłku dla bezrobotnych na podstawie art 73 ust 3 tej ustawy, świadczenie rodzicielskie przysługuje jednemu z rodziców w wysokości różnicy między kwotą świadczenia rodzicielskiego, a kwotą pobieranego przez kobietę zasiłku dla bezrobotnych pomniejszonego o zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych.

1 kwietnia 2016r. weszła w życie ustawa *o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci* i tym samym wprowadzenie kolejnego nowego rodzaju świadczenia – świadczenia wychowawczego (Program Rodzina 500+). Nowe zadanie zostało przekazane do realizacji Marszałkom Województw (tj. Regionalnym Ośrodkom Polityki Społecznej).

Świadczenie wychowawcze, zgodnie z definicją unijną jest świadczeniem rodzinnym i wchodzi w zakres przepisów o koordynacji systemów zabezpieczania społecznego. Podobnie jak zasiłek rodzinny wraz z dodatkami (z wyjątkiem dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego) i zasiłek pielęgnacyjny jest

świadczeniem klasycznym w myśl orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości UE (TSUE) w sprawie C-347/12 Wiering (d. Caisse nationale des prestations familiales).

Program Rodzina 500+ jest zgodny z dotychczasową, unijną praktyką koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. **Świadczenie wychowawcze może przysługiwać osobom, których członek rodziny podjął zatrudnienie bądź zamieszkuje na terytorium Państw Członkowskich, należących do EOG i Szwajcarii.**

Na podstawie przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w zakresie świadczeń rodzinnych Ośrodki Pomocy Społecznej województwa świętokrzyskiego zobowiązane są przekazywać do Marszałka Województwa Świętokrzyskiego (ROPS) wnioski o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego w sprawach w których będą miały zastosowanie przepisy unijne, w związku z przemieszczaniem się rodzica dziecka w granicach UE, EOG i Szwajcarii lub pobieraniem przez niego renty lub emerytury z tych państw.

Świadczenie wychowawcze przysługuje: matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka. Świadczenie to przysługuje osobom do dnia ukończenia przez dziecko 18 roku życia w wysokości 500,00 zł miesięcznie na dziecko w rodzinie.

Świadczenie wychowawcze przysługuje na pierwsze lub jedyne dziecko, jeżeli **dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 800,00 zł netto, a jeżeli członkiem rodziny jest dziecko niepełnosprawne 1200,00 zł netto.** Na drugie i kolejne dziecko w/w świadczenie przysługuje niezależnie od dochodu.

ODSUMOWANIE REALIZACJI ZADANIA -

KOORDYNACJA SYSTEMÓW ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO W ZAKRESIE ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH ORAZ W OBSZARZE ŚWIADCZENIA WYCHOWAWCZEGO W 2016 ROKU

W ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w zakresie świadczeń rodzinnych oraz wychowawczych w Województwie Świętokrzyskim w okresie od 01.01.2016r. do 31.12.2016r. ogólna liczba spraw przyjętych wyniosła 22166, a zakończonych 11 655, w tym:

- Liczba spraw wpływających dotyczących postępowania administracyjnego w Polsce wyniosła **14 767**;
- Liczba spraw wpływających na potrzeby instytucji zagranicznych wyniosła **7 399**;
- Liczba spraw zakończonych dotyczących postępowania administracyjnego w Polsce wyniosła **7 451**;
- Liczba spraw zakończonych na potrzeby instytucji zagranicznych wyniosła **4 204**.

Ogólna liczba wydanych decyzji administracyjnych w okresie od 01.01.2016r. do 31.12.2016r. wyniosła 5 503 w tym:

- **2422** decyzje w sprawie ustalenia prawa do świadczenia wychowawczego;
- **1986** decyzji w sprawie ustalenia prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego;
- **311** decyzji w sprawie ustalenia prawa do zasiłku pielęgnacyjnego;
- **165** decyzji w sprawie ustalenia prawa do świadczenia pielęgnacyjnego;
- **20** decyzji w sprawie ustalenia prawa do dodatku do świadczenia pielęgnacyjnego;
- **84** decyzje w sprawie ustalenia prawa do świadczenia rodzicielskiego;
- **294** decyzje uznające za nienależnie pobrane świadczenia rodzinne;
- **70** decyzji uznających za nienależnie pobrane świadczenia oraz żądających zwrotu nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych
- **71** decyzji dotyczących zwrotu nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych;
- **40** decyzji w sprawie rozłożenia na raty kwoty nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych;
- **35** decyzji w sprawie umorzenia w całości kwoty nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych;
- **5** decyzji w sprawie odroczenia terminu płatności kwoty nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych.

W okresie od 01.01.2016r. do 31.12.2016r. kwota ustalonych nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych na terytorium RP wyniosła 372 209 zł.

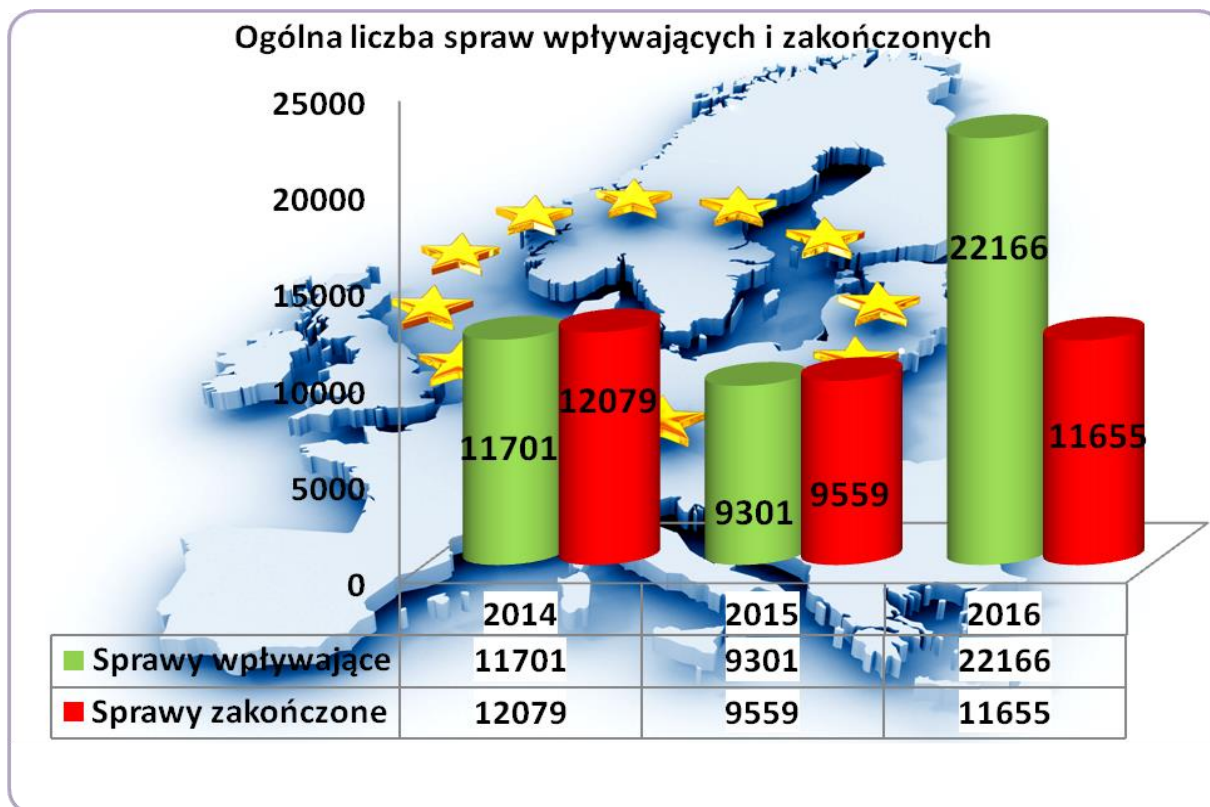
Kwota umorzonych nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych w okresie od 01.01.2016r. do 31.12.2016r. wyniosła 29 527 zł.

W 2016 roku do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Kielcach wpłynęło 4071 wniosków o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego, z czego 54 % stanowi liczba wniosków w sprawach dotyczących rodzin, które nigdy wcześniej nie ubiegały się o świadczenia rodzinne w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (nowe sprawy w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej)..

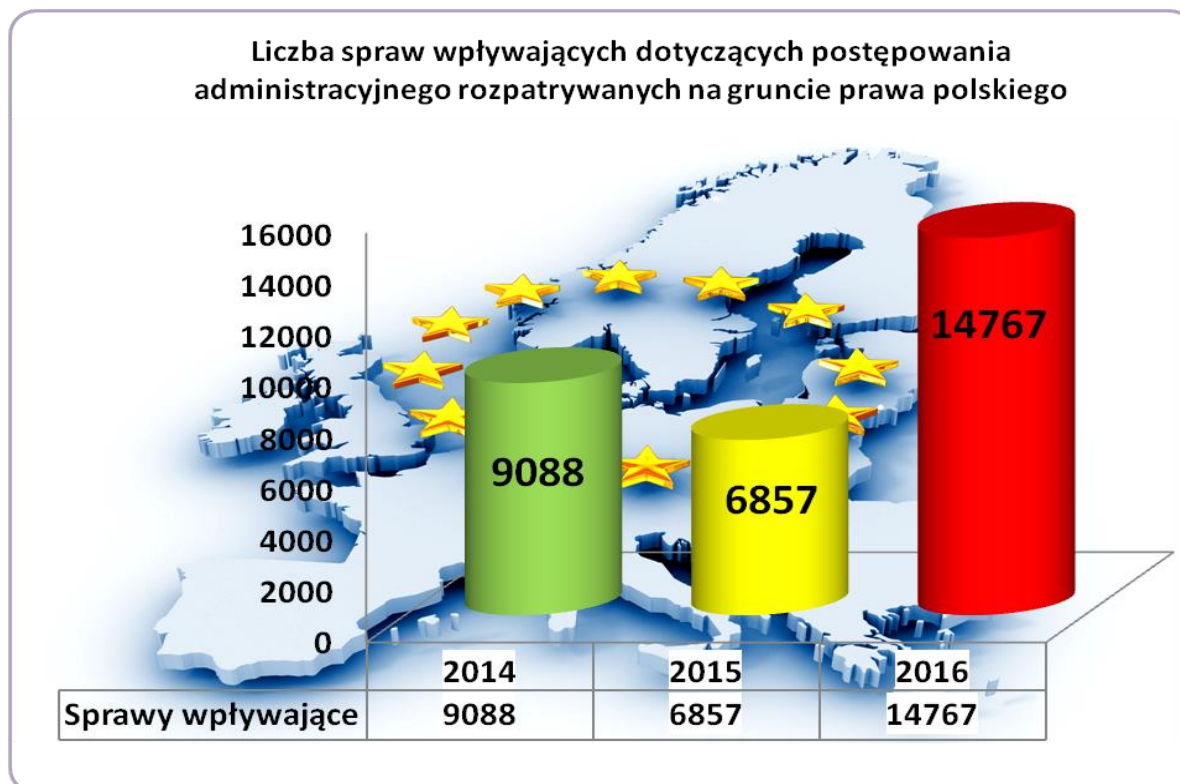
W przypadku rodzin w których Polska jest krajem w drugiej kolejności zobligowanym do wypłaty świadczeń rodzinnych (świadczenie wychowawcze, zgodnie z definicją unijną jest świadczeniem rodzinnym) w 2016 roku zostało przesłanych do instytucji zagranicznych właściwych ds. świadczeń rodzinnych 290 wniosków w celu ustalenia prawa do dodatku dyferencyjnego w Polsce. Marszałek Województwa po przeprowadzeniu postępowania w odniesieniu do wszystkich dzieci i w zależności od okoliczności indywidualnej sprawy informuje instytucję zagraniczną właściwą ds. świadczeń rodzinnych o swojej decyzji (również odmownej). Taki tryb postępowania zapewnia wnioskodawcy możliwość uzyskania najwyższej możliwej kwoty świadczeń rodzinnych, przewidzianej w ustawodawstwach dwóch zainteresowanych państw. ROPS w 2016 roku przesłał 1675 formularzy SED F003 z informacją o uprawnieniach do świadczenia wychowawczego w Polsce danej rodziny.

Poniżej przedstawione zostały wykresy, które podsumowują realizację zadania dotyczącego koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w zakresie świadczeń rodzinnych oraz w obszarze świadczenia wychowawczego w 2016 roku w porównaniu do lat ubiegłych.

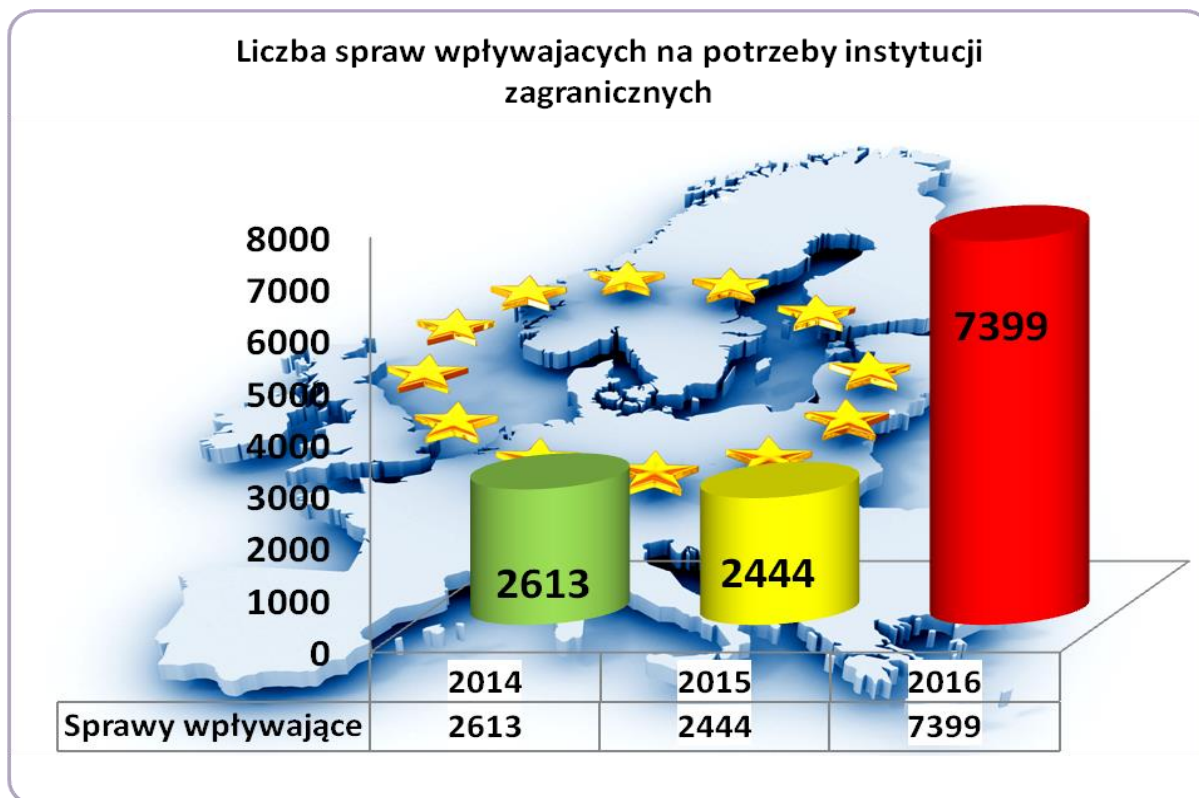
Wykres nr 1

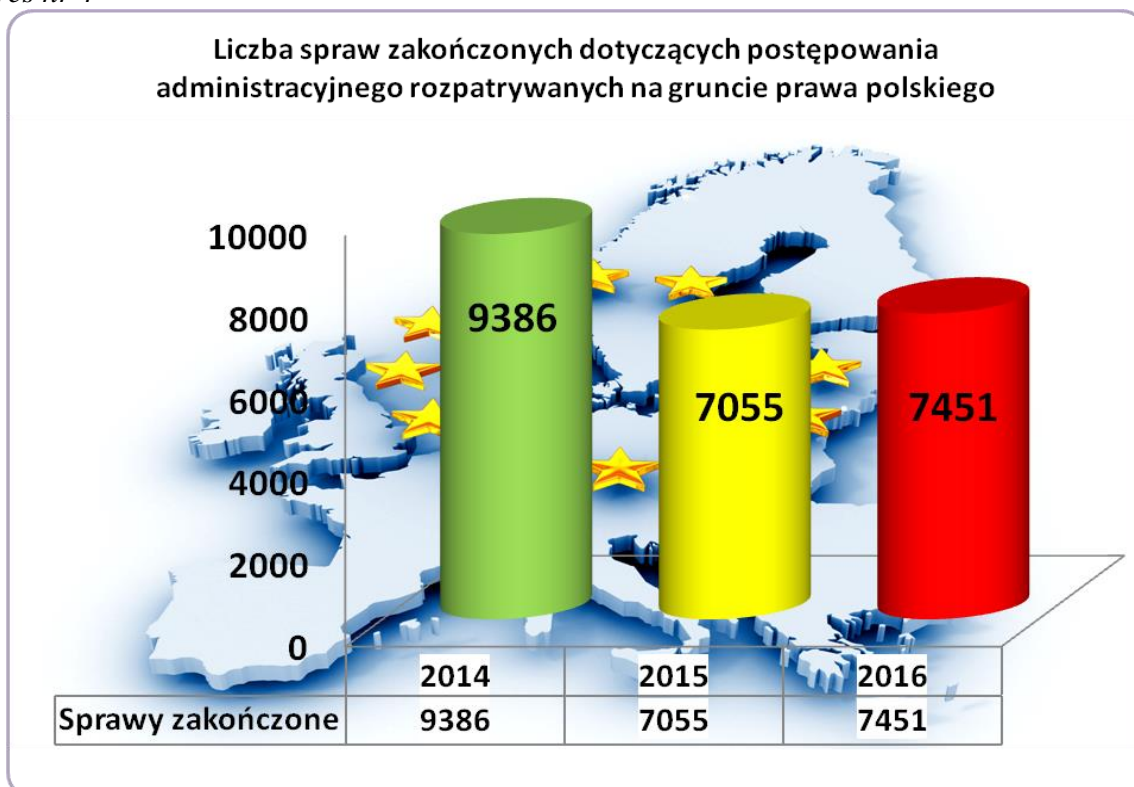
Wykres nr 2

Wykres nr 3

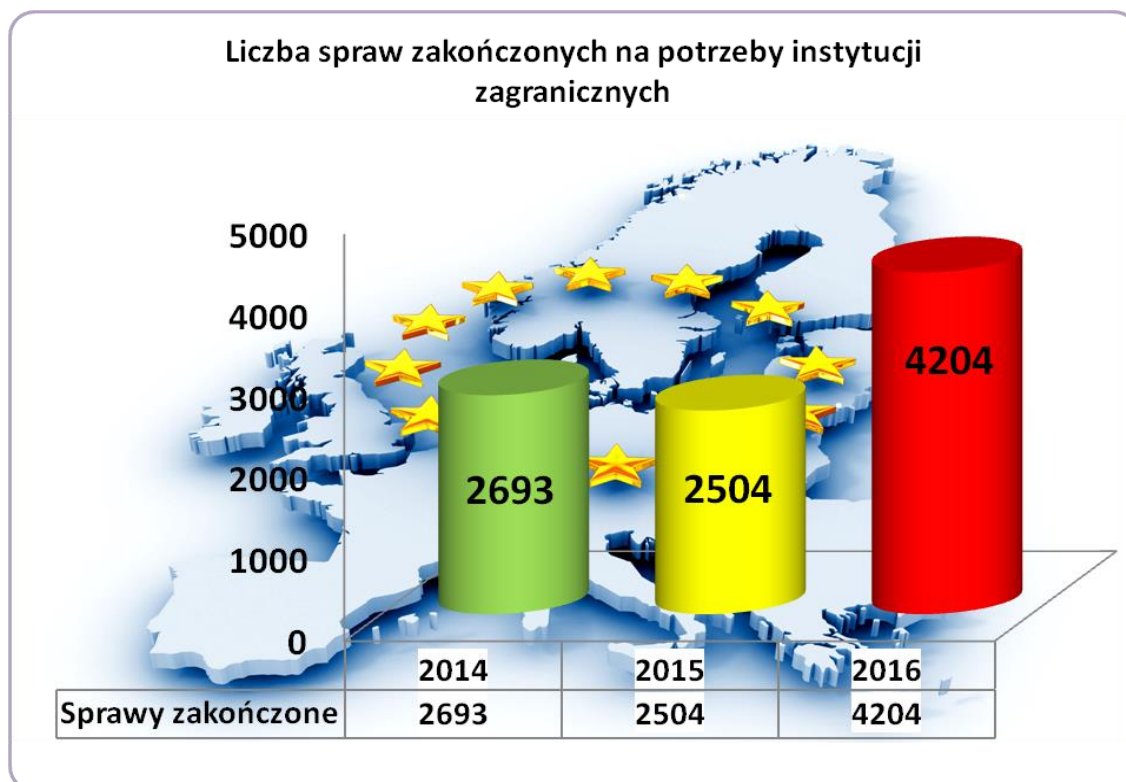

Wykres nr 4

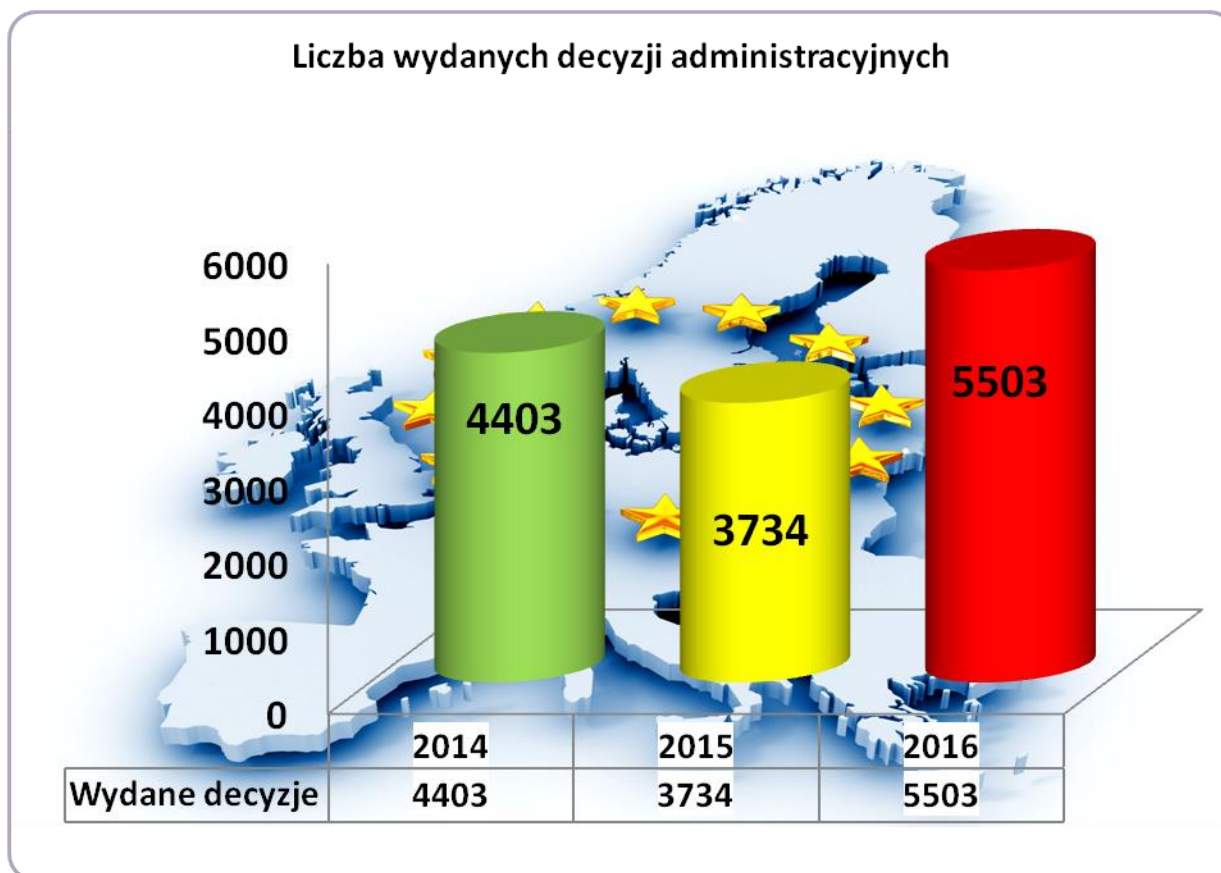

Wykres nr 5

Wykres nr 6

2016 rok jest rokiem rekordowym pod względem zarówno ilości spraw, które wpłynęły do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Kielcach, jak i ilości wydanych decyzji administracyjnych.

Ponadto pracownicy ROPS odpowiadają na korespondencję skierowaną z poszczególnych państw członkowskich, która dotyczy spraw związanych z koordynacją, np. państwo członkowskie zwraca się z prośbą o podanie przepisów ustawodawstwa polskiego. Sprawy te traktowane są odrębnie (inna sygnatura akt, w powyższych wyliczeniach nie zostały ujęte).

W załączeniu opracowanie: *Liczba rodzin z województwa świętokrzyskiego ubiegających się o świadczenia rodzinne i wychowawcze w krajach UE, EOG i Szwajcarii w okresie od 01.01.2016 r. do 31.12.2016r. (załącznik nr 1).*

